

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu o!

Dil ve Anlatım

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta

- Tamamlanmış cümlelerden sonra,
Ne kadar yaşarsan yaşa, sevdiğin kadardır ömrün.
- Kısaltmalardan sonra,
Prof. Dr., Yrd. Doç. , Alm. , İl.Murat, sf. ...
- Sıra bildiren rakamlardan sonra,
Yeni Mahalle 8. Sokak' ta oturuyormuş.

- Gün gösteren tarihlerden sonra,
23.08.2010
- Saatleri belirtirken,
Maç saat 19. 45'te başlayacaktı.
- Matematik işlemlerinde çarpı işareti olarak
 $8 \cdot 5 = 40$

- Sayı basamaklarını ayırmada,
26.254
- Matematik işlemlerinde çarpı işareti olarak,
 $8 \cdot 5 = 40$
- Sayı basamaklarını ayırmada,
26.254

UYARI

- Gazete, dergi, kitap, şiir adlarının ana başlık ve ara başlıklarının yazımında nokta kullanılmaz.
Anayurt Oteli, Türk Edebiyatı Tarihi, Suskunlar ...
- Tabelalar ve büyük harfle yapılan kısaltmalardan sonra nokta kullanılmaz.
İş ve İşçi Bulma Kurumu.
TDK, YÖK, BOTAŞ, TÜSİAD...

Virgöl

Cümlede eş görevli sözcük veya sözcük öbeklerini ayırmaya yarar.

- Eylemleri, özneleri, nesneleri, tümleçleri, sıfatları, isim tamlamalarını ayırır.

O kitabı aradım, buldum, okudum.

Fırat, Dicle önemli nehirlerimizdendir.

Çalılıkınu, Huzur'u, İntibah'ı okudun mu?

Kitabı açtı, birkaç sayfa çevirdi, yüksek sesle okumaya başladı.

Yakında yine bahar gelecek, ağaçlar çiçek açacak, kediler damlara çıkacak.

- Anlatıma güç katmak için yinelenen sözlerin arasına konur.
Akşam, yine akşam, yine akşam...
- Sıralı cümlelerden sonra,
Atlar soluyor, terliyor, dört nala koşuyordu.
- Yüklemden uzak kalmış özneyi ortaya çıkarmak için.

Ahmet Haşim, şiirde anlamın kapalı olmasına ve musikiye önem vermiş bir şairimizdir.

Yalnızlık, özgürlüğün iki hırçın kanadıdır.

- Cümlede vurgulanmak istenen öğelerden sonra,
Yarın, buraya geleceksin ve bu işi çabucak bitireceksin.
- Ara söz ve ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
Sevgili yurdum Türkiye, şehitler diyarı, bir cennettir.

Ahmet, o çalışkan çocuk, geldi.

Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir sual sorayım.

- Anlam karışıklığını önlemek için özneden sonra,

Genç, adama ters ters baktı.

Yaralı, kadının yüzüne bakıyordu.

İhtiyar, adamın suratına mahzun gözlerle baktı.

- Hitap sözcüklerinden sonra,

Değerli Konuklar,

Sevgili Kardeşim,

- Başkalarının sözlerinden yapılan aktarmalarda tırnak işareti yerine, Datça'ya yarın gideceğim, dedi.

Şehirde ilk önce hükümet doktoruyla karşılaştım.

– Bugünlerde başımı kaşımaya vakit bulamıyorum, dedi.

- Kabul ve ret sözcükleri olan “evet ve hayır” sözcüklerinden sonra,
Hayır, bu işi sevmedim.
Evet, yarın bütün işleri bitirmek zorundayız.
Yoo, işte bunu yapamam, dedi.
- Ondalık sayılarda kesirleri belirtmede,
18,3
57,68

UYARI:

Metin içinde ve, veya, yahut bağlaçlarından önce de sonra da virgöl konmaz.

Nihat sabaha kadar uyuyamadı ve şafak sökerken Faik'e bol teşekkürlerle dolu bir kâğıt bırakarak iki gün evvelki cephe dönüşü kıyafeti ile sokağa fırladı.

Ya şevk içinde harap ol ya aşk içinde gönül

Ya lale açmalıdır göğsümüzde yahut gül!

UYARI:

Şart ekinden sonra virgöl konmaz.

Tenha köşelerde ağız ağıza konuşurken yanlarına biri gelecek olursa hemen susuyorlardı.

Gör gözlerinle de aklın yatarsa anlatıver millete.

UYARI:

Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgöl konmaz.

Cumaları bahçede buluştukça kıza kendisinin adi bir mektep talebesi olmadığını anlatmaya çalışıyordu.

Şimdiye dek, ben kendimi bildim bileli kimse Değirmenoluk köyünden kaçıp da başka köyde çobanlık, yanaşmalık etmedi.

Meydanlığa varmadan bir iki defa İsmail kendisini gördü mü diye kahveye baktı.

Ancak yemekte bir karara varıp arkadaşına dikkatli dikkatli bakarak konuştu.

Noktalı Virgöl

Aralarında anlamca ilgi bulunan birbirine bağlaçsız bağlanmış cümlelerin arasında.

Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırmak, kahkahalar atmak istiyorum.

At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

Kısa bir konuşma yaptı; dinleyiciler onu uzun uzun alkışladı.

- Bir cümlede virgülle ayrılmış kümelerin veya değişik örneklerin arasında,

Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.

Ahmet Haşim, Cenap Şehabettin sembolist; Tevfik Fikret, Yahya Kemal parnasyen şairlerdendir.

- İçinde virgül bulunan cümlelerde özneyi belirtmek için kullanılır.

Murat, Hasan, Ali ve Osman'dan daha çalışkanmış.

Murat; Hasan, Ali ve Osman'dan daha çalışkanmış.

Elma; armut, muz ve üzümünden yararlıdır.

- Özneden sonra virgüllerle ayrılan eş görevli sözcükler varsa ,özne noktalı virgülle ayrılır.

I. Yeni grubunun en ünlü temsilcilerinden olan Orhan Veli; dili çok iyi kullanan, okuyucuyu değişik bir romantizme sürükleyen, güçlü bir şairdir.

İki Nokta

- Açıklama, örnek verme işaretidir. Açıklanacak veya örnek verilecek cümle veya kelimelerden sonra kullanılır.

Bence bu cinayetin iki nedeni olabilir: Birincisi namus meselesi, ikincisi çıkar kavgasıdır.

Demokrasinin tek dayanağı vardır: O da özgürlüktür.

- Tırnak içinde gösterilen alıntılardan önce kullanılır.

Bu sanatçının romanla ilgili şu sözünü anmadan geçemeyeceğim: “Roman yol boyunca gezdirilen bir aynadır.”

Hacı Bektaş-ı Veli: “Eline, beline, diline sahip ol.” demiş.

- Öykü ve romanlarda konuşma çizgisinden önce kullanılır.

Kooperatif katibi kaşlarını çattı:

— Yoo, böyle deme Süleyman Çavuş.

- Gönderme, sıralama, kataloglarda yazar ve yapıt arasında kullanılır.

İhsan Oktay Anar: Puslu Kıtalar Atlası

Oğuz Atay: Korkuyu Beklerken

- Matematik işlemlerinde bölme yerine kullanılır.

$$40 : 5 = 8$$

$$150 : 2 = 75$$

UYARI:

- İki noktadan sonra gelen bölüm cümle niteliği taşıyorsa büyük harfle başlar. Bu kısım cümle değilse küçük harfle başlar.

Türkiye’de birçok meyve türü bulunur: muz, incir, ayva, elma, nar...

Üç Nokta

- Herhangi bir sebeple bitmemiş ya da okuyucunun anlayışına bırakmak için bitirilmemiş cümlelerin sonuna konur.

Bu bahar yağmurları bir gelse...

Birdenbire karşımıza çıkıveren yeşillik denizi...

Karşı sahilde mor, fark olunmaz sisler altındaki dağlar, korular, beyaz yalılar... Bunları seyretmek bana huzur veriyor.

- Herhangi bir sebeple söylenmemek istenen harf ya da cümlelerin yerine kullanılır.

O h... bana ne dedi biliyor musun?

S...’ye her zaman güvenir ve iş veririm.

Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz, demiş atalarımız.

- Birtakım örnekler sayıldıktan sonra benzer örneklerin devam edebileceği anlamında kullanılır.

Yüzümüzü ağartan nice şairlerimiz var: Mevlana, Yunus, Fuzuli, Baki...

Tırnak İşareti

- Aktarma söz ya da cümleler tırnak içinde gösterilir.

Sanatçının şu sözünü unutmamak gerekir: “Gerçek uygarlık insanın yüreğinde değilse hiçbir yerde yoktur.”

- Cümle içinde özellikle vurgulanmak istenen bir söz tırnak içinde gösterilir.

“Bayrak” bir ulusun bağımsızlığını simgeler.

Günümüzün en önemli sorunlarından biri de “çevre kirliliği”dir.

- Yazıda geçen yapıt adları tırnak içinde yazılır.

“Çalikuşu” Anadolu gerçeğinin tüm çıplaklığıyla anlatıldığı bir romandır.

Tek Tırnak İşareti

- Bir alıntı içinde başka bir alıntının gösterilmesi gerektiğinde ikinci anlatımın başına ve sonuna konur.

“Atatürk henüz ‘Gazi Mustafa Kemal Paşa’ idi. Benden ona dair bir kitap için ön söz istemişlerdi.”

Yay Ayraç

- Bir sözcüğün başka dilden karşılığı verilecekse kullanılır.

Türk Dil Kurumu yerbilim (jeoloji) ile ilgili terimleri bir kitapta toplamış.

Tezat (zıtlık) edebiyatta en çok kullanılan sanatlardan biridir.

- Yabancı dillerden dilimize geçmiş sözcüklerin okunuşları parantez içinde gösterilebilir.

Bacon (Beykın) denemeleriyle ün kazanmıştır.

- Bir kişiden söz edilirken doğum ve ölüm tarihlerini belirtmek için kullanılır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889-1974) teknik yönden kusursuz romanlar yazdı.

- Tiyatro eserlerinde kahramanların konuşurken yapacağı hareketler için,

Adam (yerinden kalkar, suratını asarak): Sen ne diyorsun beyefendi?

NOT:

- Parantez içine alınan bölüm içinde tekrar parantez açılması gerekirse ilk önce köşeli parantez açılır ve sonra köşeli parantez kapatılır. Aradaki parantez normal olur.

Tasavvuf edebiyatının bu çok önemli sanatçısı [Yunus Emre(13.-14.yy)] yaşadığı dönemde evrenselliği yakalamıştır.

- Alay, kuşku anlamında kullanılan soru ve ünlem işareti parantez içinde kullanılır.

İsteseymiş bir günde bitirirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).

Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

Soru İşareti

- İçinde soru anlamı olan cümlelerden sonra kullanılır.

Nasıl kazandınız?

Bu akşam nereye gidiyoruz?

Sen de mi Brütüs?

Kendini anlayacak birini nerede ve nasıl bulacaktı?

- Kesin olduğuna inanılmayan sözler ya da bilgiler parantez içinde soru işareti ile gösterilir.

Kayıkçı Kul Mustafa (?-1658?) halk edebiyatımızın destan şairlerinden biridir.

UYARI

- Virgül ya da noktalı virgülle bağlanan soru cümlelerinde soru işareti cümlenin sonuna getirilir.

Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

Üsküdar'dan mı, Hisar'dan mı, Kavaklar'dan mı?

Ünlem

- Sevinç, acıma, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur.

Yazık sana!

Ne kadar sevindim onlara!

Ne mutlu Türk'üm diyene!

Aşk olsun!

- Söylev ve seslenmelerde kullanılır.

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!

- Alay etme, küçümseme, güvensizlik anlamları vermek için kullanılır.

Ekonomi bilginlerimiz (!) varmış.

Öyle sağlam dikmiş ki (!) ilk giyişimde koltuğu söküldü.

Kesme İşareti

- Özel adlara getirilen çekim eklerini ayırmak için kullanılır.

a) Kişi adları, soyadları ve takma adlar:

Atatürk'ün, Fatih Sultan Mehmet'e, Muhibbi'nin, Gül Baba'ya, Sultan Ana'nın, Kâzım Karabekir'i, Yunus Emre'yi, Namık Kemal'se.

b) Millet, boy, oymak adları:

Türk'üm, Alman'sınız, Rus'muş, Oğuz'un, Karakeçili'nin, Hacımusalı'ya.

c) Devlet adları:

Türkiye Cumhuriyeti'ni, Osmanlı Devleti'ndeki, Amerika Birleşik Devletleri'ne.

ç) Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar:

Allah'ın, Tanrı'ya, Cebrail'den, Zeus'u.

d) Kıta, deniz, nehir, göl, dağ, boğaz, geçit, yayla; ülke, bölge, il, ilçe, köy, semt, bulvar, cadde, sokak vb. coğrafyayla ilgili yer adları:

Asya'nın, Marmara Denizi'nden, Meriç Nehri'ne, Van Gölü'ne, Ağrı Dağı'nın, Çanakkale Boğazı'nın, Zigana Geçidi'nden, Uzunyayla'ya, Türkiye'dir, İç Anadolu'da, Ankara'yı, Sungurlu'ya, Ziya Gökalp Bulvarı'ndan, Yıldız Mahallesi'ne, Taksim Meydanı'ndan, Reşat Nuri Sokağı'na.

UYARI: Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır.

Hisar'dan, Boğaz'dan.

e) Gök bilimiyle ilgili adlar:

Jüpiter'den, Halley'in, Merih'e, Yedikardeş'ten, Samanyolu'nda.

f) Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. adları:

Dolmabahçe Sarayı'nın, Çankaya Köşkü'ne, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Ankara Kalesi'nden, Horozlu Han'ın, Galata Köprüsü'nün, Bilge Kağan Abidesi'nde, Çanakkale Şehitleri Anıtı'na.

g) Kitap, dergi, gazete ve sanat eseri (tablo, heykel, müzik vb.) adları:

Nutuk'ta, Safahat'tan, Hürriyet'te, Resmî Gazete'de, Onuncu Yıl Marşı'nı, Yunus Emre Oratoryosu'nu, Atatürk Uluslararası Barış Ödülü'nü.

h) Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelge adları:

Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Medeni Kanun'un, Atatürk Uluslararası Barış Ödülü Tüzüğü'nde.

UYARI: Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük harfle yazılan kanun, tüzük, yönetmelik sözlerinin ek alması durumunda kesme işareti kullanılır:

Bu Kanun'un 17. maddesinin c bendi... Yukarıda adı geçen Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre... vb.

UYARI:

- Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

Türkiye Büyük Millet Meclisine,

Türk Dil Kurumundan,

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına,

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığına,

Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığının;

Bakanlar Kurulunun,

Danışma Kurulundan,

Yürütme Kuruluna;

Mavi Köşe Bakkaliyesinden.

- Kişi adlarından sonra gelen saygı sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur.

Nihat Bey'e,

Ayře Hanım'dan,

Mahmut Efendi'ye,

Enver Paşa'ya vb.

- Kısaltmalara getirilen çekim ekleri için,

TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye.

- Sayılara getirilen ekleri ayırmak için konur.

1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat, 7,65'lik

UYARI:

- Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalar kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin ve üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır:

vb.leri,

Alm.dan,

İng.yi;

cm³e (santimetre küpe),

m²ye (metre kareye),

6⁴ten (altı üssü dörtten).

Bir ok attım karlı dağın ardına
Düştü n'ola sevdiğimin yurduna
İl yanmazken ben yanarım derdine
Engel aramızı açtı n'eyleyim

Kısa Çizgi

- Cümle sonunda satıra sığmayan sözcüklerin bölünmesinde kullanılır.

Harama bulaşan gözüm güzelliği -

nin hırsızı

- Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır:

Küçük bir sürü - dört inekle birkaç koyun - köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.

- Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için konur:

al-ış, dur-ak, gör-gü-süz-lük.

- Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır:

al-, dur-, gör-, ver-; baş-ar-, kana-, okut-, taş-la-, yazdır-.

- Kelimeler arasında “-den...-a, ve, ile, ila, arasında” anlamlarını vermek için kullanılır:

Türkçe - Fransızca Sözlük,

Aydın - İzmir yolu,

Ankara - İstanbul uçak seferleri,

Türk - Alman ilişkileri,

Ural - Altay dil grubu,

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi,

09.30 - 10.30,

Manas Destanı'nda soy - dil - din üçgeni,

1914 - 1918 Birinci Dünya Savaşı,

2013 - 2014 öğretim yılı.

Uzun Çizgi

- Yazı içinde konuşmaları belirtmek için,

Sıtkı Bey

— Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.

- Düzyazı içine alınmış ve yan yana yazılan şiir dizelerinin arasında kullanılır.

Sen yad eller dünyasında ne arıyorsun yabancı — Hangi hasta gönüllüyü kastediyorsun etme!